

nato pa še večstransko interesno povezovanje. Ogroženost z integracijskimi prizadevanji držav in vse večje samozavedanje regij pa je na koncu pripeljalo do regionalnega političnega splošnega združenja. Skoraj paradoksalno se sliši, da so pojave mednarodnega regionalizma med drugim vzpodbudila tudi meddržavna integracijska prizadevanja. V želji po eliminaciji ovir, ki jih v meddržavnem povezovanju

predstavlja pojem suverenosti, so meddržavne tvorbe našle svojega zaveznika tudi v regijah in tako se danes pristojnosti držav nezadržno ožijo v korist meddržavnega povezovanja po eni in regij po drugi strani. Kot vse kaže, se bodo ti procesi nadaljevali.

Bučar, B., Mednarodni regionalizem - mednarodno večstransko sodelovanje evropskih regij, doktorska disertacija, FSPN, Ljubljana, 1989.

GEOGRAFSKI VIDIKI KRIZNIH ŽARIŠČ V JUGOVZHODNI AZIJI

Franc Lovrenčak

Med velike makroregije Azije spada tudi njen jugovzhodni del, ki ga označujemo z imenom Jugovzhodna Azija (JV Azija). Zajema Indokitajski polotok in obsežni otoški svet med tem polotokom in Avstralijo. Meri 4 495 465 km², kar je skoraj polovica ZDA. Nahaja se med dvema celinama Azijo in Avstralijo ter dvema oceanoma Tihim in Indijskim ter dvema omikama indijsko in kitajsko. Tak položaj je močno vplival na nastanek mnogih posebnosti in značilnosti tako naravnogeografskih kot družbenogeografskih med njimi tudi mnogo nasprotij, ki obstajajo tudi v sedanosti.

JV Azija leži v tropskem pasu. Velika azijska celinska masa na eni in avstralska na drugi ter vplivi iz obeh oceanov in lega ob ekvatorju pogojujejo podnebne razmere. Bolj kot poletni in zimski letni čas se uveljavljata suha in deževna letna doba. Indokitajski polotok ima večinoma monsunsko, na jugu ležeče otočje pa ekvatorialno podnebje.

Naravne razmere omogočajo gojenje mnogih kulturnih rastlin. Pomembnejši kmetijski pridelki so riž, koruza, kasava, banane naravna guma, kokosov oreh, sladkor, palmovo olje in opij. Gospodarsko pomemben je tudi tikov les, sandalovina, palisander in bambus. Zaradi ugodne geološke sestave ima JV Azija tudi pomembna rudna bogastva, zlasti nafto in zemeljski plin, kositer, baker, svinec in cink.

V JV Aziji so se pomešala ljudstva, rase in kulture bolj kot v drugih delih Azije. Tu so se naseljevala mongolidna ljudstva iz Tibeta, stara še pred kitajska ljudstva z Kitajske, Dravidi in ariji iz Indije, negroidi iz Avstralije in Melanezije, Kitajci, Arabci in Evropejci. Prebivalci notranjih delov Indokitaj-

skega polotoka so večinoma budisti, v primorskih delih Malezije, v Indoneziji in južnih Filipinih so muslimani in severnih Filipinih kristjani.

Lega na križišču poti iz enega v drugi ocean, iz ene na drugo celino, agrarna in rudna bogastva ter politična razdrobljenost JV Azije so pritegnile pozornost velikih sil. V Burmi in delu Bornea so se uveljavili Angleži, na vzhodnem delu Indokitajskega polotoka Francozi, v Indoneziji Nizozemci, na Filipinih Španci in kasneje ZDA.

Prav ta geografska, etnična in kulturna razdrobljenost JV Azije ter različen gospodarski in zgodovinski razvoj so povzročili nastanek kriznih žarišč, kar otežuje novo politično in gospodarsko ureditev tega dela Azije.

Čprav ne gre za politično vprašanje ima JV Azija še eno posebnost. Na ozemlju severnega Laosa in Tajske ter vzhodne Burme na nezakonit način gojijo opijski mak. To ozemlje je znano pod imenom "zlata trikotnik". Uvršča se med najpomembnejše svetovne vire opija, iz katerega izdelujejo heroin.

PREBIVALSTVENA VPRAŠANJA

V JV Aziji živi okoli 8% vsega prebivalstva na Zemlji, po ocenah za leto 1986 je bilo to 408 444 000 ljudi. Daleč največ prebivalcev med desetimi državami JV Azije ima Indonezija, kjer na 12 000 otokih in otočkih živi nad 170 milijonov ljudi (1.986 169 482 000). Sledijo ji Vietnam, Filipini, Tajska in Burma. Naslednje štiri države Laos, Kambodža, Malezija in Singapur z manjšim številom prebivalcev

tvorijo tretjo skupino. Mali Brunej z okoli četrta miliona ljudi ima najmanjše število prebivalcev.

Število prebivalcev je v zadnjih dvajsetih letih v

vseh državah JV Azije naraslo, s povprečno vrednostjo 39% za celo regijo (tabela 1).

Med glavnimi vzroki naraščanja prebivalstva je

Tabela 1: Število prebivalcev in naravni prirastek v JV Aziji

Država	Število preb. 1964 v 000	Naravni prirastek 1958-64 v %	Število preb. 1985 v 000	Naravni prirastek 1980-85 v %	Rast preb. 1964-85 v 000	v %
Brunej	97	42	224	39	127	56
Mjanma (Burma)	24229	20	37153	-	12924	35
Filipini	31270	33	54378	24	23108	42
Indonezija	102200	22	163393	22	61193	37
Kambodža (Kampučija)	6120	30	7284	26	1164	16
Laos	1960	23	4117	23	2157	52
Malezija	7810	31	15557	26	7747	50
Singapur	1820	31	2558	12	738	29
Tajska	29700	30	51301	20	21601	42
Vietnam	34115	34	59175	20	25060	42

relativno visok naravni prirastek, ki je v povprečju znašal 23,5% (1980-1985). Vendar ta prirastek že kaže upad, saj je bil pred okoli 20 let 29,6% (1958-1964). Največje naraščanje prebivalstva se kaže v Bruneju, Laosu in Maleziji, kjer se je prebivalstvo podvojilo. V teh državah je tudi visok naravni prirastek. V Bruneju celo največji v vsej JV Aziji. V drugo skupino sodijo države, kjer se je prebivalstvo povečalo za 30-45%. To so večinoma države na Indokitskem polotoku in obe otoški državi (Filipini in Indonezija). Najmanj je poraslo število prebivalcev v Singapuru in Kambodži. Zanimiva je primerjava med številom prebivalstva in naravnim prirastkom obeh držav. V obeh se je v zadnjih dvajsetih letih znižal naravni prirastek, zlasti v Singapuru (za 19%). V Kambodži pa ostaja med najvišjimi (26%). Vendar je bila rast prebivalstva v Singapuru večja (29%) kot v Kambodži (16%, tabela 1). Med vzroke slabe rasti števila prebivalstva v Kambodži, kljub visokemu naravnemu prirastku, sodijo neurejene politične razmere, notranji spopadi, vietnamska zasedba države. Vse to je terjalo veliko človeških žrtev in povzročilo močan tok beguncev v sosednje države.

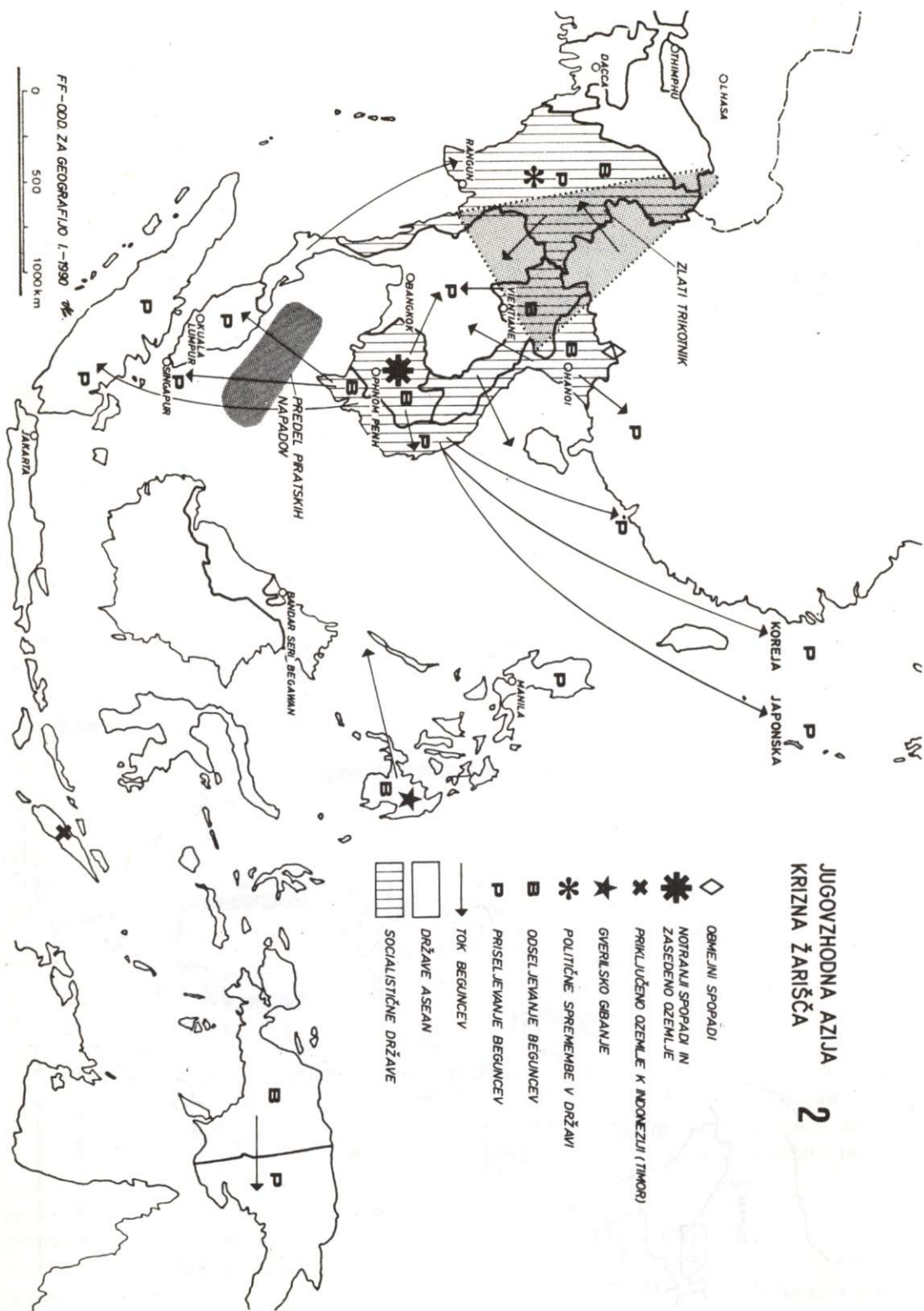
Kako mnogoteri so vplivi na spreminjanje števila prebivalcev kaže primerjava med naravnim prirastkom in bruto družbenim proizvodom v Bruneju in Singapuru. Splošno znano je, da v državah z visokim bruto družbenim proizvodom (BDP), ki večinoma odraža tudi visoko gospodarsko raven, naravni prirastek upada. Ta zakonitost se lepo kaže v Singapuru, saj je na drugem mestu v JV Aziji po višini BDP na človeka (karta 1) in ima nizek naravni prirastek (tabela 1). Obratno je v Bruneju. Ta z nafto bogata država ima zelo visok DBP na človeka (l. 1986 je bila na 14. mestu na svetu), hkrati pa ima tudi največji naravni prirastek v celi JV Aziji.

Po ocenah Združenih narodov naj bi l. 2000 bilo v JV Aziji 520 milijonov ljudi ali 25% več kot sedaj. Ta porast prebivalstva pomeni, da bodo mesta in podeželje gosteje poseljeni, čeprav bo rast mestnega prebivalstva večja. Zaradi gospodarskih, družbenih in političnih vezi bodo potekale selitve ljudi med državami in v njihovi notranjosti.

SELITVE BEGUNCEV

Med demografska vprašanja JV Azije, ki so nasta-

JUGOVZHODNA AZIJA KRIZNA ŽARIŠČA 2

- ◇ OBVEJNI SPOPADI
- ✱ NOTRALNI SPOPADI IN ZASEDENO OZEMLJE
- ✖ PRIKLJUČENO OZEMLJE K INDONESIA (TIMOR)
- ★ GVERILSKO GIBANJE
- ✱ POLITIČNE SPREMEMBE V DRŽAVI
- ✱ OSELEJANJE BEGUNCEV
- ✱ PRISELJEVANJE BEGUNCEV
- TOK BEGUNCEV
- DRŽAVE ASEAN
- ▨ SOCIALISTIČNE DRŽAVE

la zaradi različnih kriznih žarišč spada gotovo prese-ljevanje beguncev. Po ocenah je od l. 1975 okoli 2 milijona beguncev zbežalo iz Vietnama, Laosa in Kambodže. Iz Laosa in Kambodže so se begunci zatekli v Tajsko, ki je prevzela veliko število ljudi (tabela 2). Tisoči pa so pobegnili iz Vietnama s čolni proti Indoneziji, Filipinom, Maleziji itd. (karta 2).

Tabela 2: Begunci v JV Aziji (l.1986)

V državo	Iz države	Število beguncev
Mjanma(Burma)	Kitajska, Malezija	1050
Hongkong	Vietnam	8500
Indonezija	Vietnam	4400
Kitajska	Vietnam	11500
Japonska	Vietnam	800
Koreja	Vietnam	200
Macao	Vietnam	600
Malezija	Filipini, Vietnam	97600
Papua N. Gvineja	Indonezija	10050
Filipini	Vietnam, Kambodža, Laos	12900
Singapur	Vietnam	125
Tajska	Burma, Laos, Kambodža	405300
Vietnam	Kambodža	20000

Najpomembnejše begunske države

Kambodža	308 200 beguncev
Laos	90 700 "
Vietnam	51 925 "

Ti begunci imenovani "ljudje v čolnih" so bili često tarča napadov morskih roparjev, zlasti v Tajskem zalivu, ko so mnogi izgubili življenje. Poleg Tajske so sprejemale begunce tudi druge države JV Azije za stalno ali začasno. L. 1985 so cenili, da je bilo v JV Aziji 300 000 beguncev, v l. 1986 pa nad 500 000 v raznih državah JV in Vzhodne Azije (tabela 2). Tudi v tem letu je sprejela največ beguncev Tajska, sledi ji Malezija. Veliko beguncev iz Kambodže je zbežalo v Vietnam in na Filipine, kamor so se zatekli tudi begunci iz Vietnama in Laosa. Veliko beguncev se je izselilo v ZDA, zlasti iz Vietnama, ko so dokazali, da imajo sorodnike v tej državi. Begunce so sprejele tudi Kanada, Francija in Avstralija.

Iz verskih in političnih vzrokov so se ljudje selili tudi iz Burme, Tajske, Malezije in Indonezije ter

Filipinov. Tako je okoli 90 000 muslimanov iz Filipinov odšlo v Sabah (severni Borneo) v vzhodni Maleziji in okoli 11 000 Indonezijcev je zapustilo Novo Gvinejo in se odselilo v Papuo Novo Gvinejo.

Glede na število beguncev in begunske tokove lahko države JV Azije delimo na tri skupine. V prvo sodijo tiste, ki so le sprejemale begunce, to sta Tajska in Singapur. V drugi skupini so države, iz katerih so begunci bežali, Laos, Kambodža. Tretja skupina zajema države, ki so oddajale in sprejemale begunce. Po oddajanju beguncev močno prednjači Vietnam. V to skupino sodijo še Filipini, Indonezija, Burma in Malezija.

POLITIČNA VPRAŠANJA

V JV Aziji se že dolgo pojavljajo razni spori in vojaški spopadi. Zato obstajajo različni vzroki. Vedno bolj pomemben postaja vzpon zavesti o enakosti med narodi. Ta izhaja iz mnogih etničnih in verskih razlik, iz razlik med manjšinami (posebno Kitajci) in večinskim narodom. V večih državah živijo narodne manjšine, ki se niso pripravljene podrediti večinskemu ljudstvu. Pomembne so tudi močne družbene spremembe. Velika revščina in gospodarska zaostalost je privedla do revolucionarnih sprememb. Največkrat se je začelo odporiško gibanje proti domači oblasti, ki je zamenjala prejšnjo kolonialno. Često je bila pobudnica teh gibanj komunistična partija. Ta je prišla na oblast v Severnem Vietnamu takoj po osvoboditvi. Tudi na Filipinih deluje gverilsko gibanje pod vplivom komunistične partije.

Pomembni vzroki spopadov izvirajo tudi iz kolonialnega obdobja. Politične meje, ki so jih potegnili kolonialisti niso upoštevale razširjenosti etničnih skupin. Zato so bile in so še meje vzrok sporov in tudi vojaških spopadov. Tako so sporne meje med Brunejem in Malezijo, Malezijo in Filipini, Malezijo in Tajsko, Indonezijo in Papuo Novo Gvinejo, Burmo in Kitajsko, Tajsko in Kambodžo, Vietnamom in Kitajsko. Sem bi lahko šteli tudi sporno ozemlje Vzhodnega Timorja. To bivšo portugalsko posest so Indonezijci priključili k zahodemu delu Timorja, čeprav se del prebivalcev s tem ni strinjal.

Po politični, gospodarski in družbeni ureditvi lahko države JV Azije delimo na dve skupini. V

prvo spadajo tiste, ki so se leta 1962 povezale v Zvezo držav JV Azije (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN): Indonezija, Filipini, Tajska, Malezija, Singapur in Brunej. Večina od njih spada med neuvrščene, toda njihovo gospodarstvo jih veže na države Zahodne Evrope, Severne Amerike in Japonsko.

V drugo skupino uvrščamo ostale štiri države: Burmo, Vietnam, Laos in Kambodžo, ki so socialistično usmerjene. Zadnje tri so se v družbeni ureditvi zgledovale po Sovjetski zvezi in Kitajski. Tudi Burma je bila usmerjena socialistično, z eno stranko in državnim gospodarstvom. L. 1989 so se odločili za več strank in tržno gospodarstvo. Hkrati so spremenili ime države iz Socialistične republike Burme v Unijo Mjanma.

Države JV Azije so na različne načine odvisne od gospodarsko razvitih držav izven regije. Stopnja odvisnosti je povezana s tujimi vlaganji, vojaškimi zvezami, gospodarsko pomočjo, zunanjo trgovino in turističnimi tokovi. Države članice ASEAN so tudi povezane z medsebojnimi političnimi in gospodarskimi vezmi. Vojaških povezav je sedaj manj. Vendar ni bilo vedno tako. Državi Tajska in Filipini sta bili s Pakistanom, ZDA, Veliko Britanijo, Avstralijo, Novo Zelandijo in v začetku z Francijo povezani v Jugovzhodno azijski obrambni pakt (Southeast Asia Treaty Organization-SEATO). Ta naj bi bil obramba pred širjenjem komunizma iz Severnega Vietnama. SEATO je prenehal obstajati l. 1975.

Zelo burna politična in družbena dogajanja v JV Aziji se lepo kažejo na primeru Vietnama in Kambodže.

Vietnam je bil l. 1954 razdeljena po 17. vzporedniku na severni del, ki je postal Demokratična republika Vietnam in južni, kjer je nastala Republika Vietnam. Severni Vietnam se je oprl na Sovjetsko zvezo in Kitajsko, Južni na ZDA. Vendar je Severni Vietnam želel združitev in je vojaško pritiskal na jug. Južni Vietnam se je obrnil po pomoč v ZDA. Izbruhnila je vietnamska vojna, v katero so se zapletle na strani Republike Vietnam ZDA in na strani Demokratične republike Vietnam Kitajsko in Sovjetska zveza. Vojna se je končala l. 1975 in l. 1976 je nastala enotna država. V njej so uvedli socializem. Že takrat se je začel tok beguncev, ki zaradi gospo-

darskih in političnih razmer še sedaj ni presahnil.

Vietnam se je po l. 1975 povezal s Sovjetsko zvezo in se s tem oddaljil od Kitajske, ki je bila v sporu s SZ. Med Kitajsko in Vietnamom so se zaostri la nasprotja. Zlasti še po l. 1978, ko je Vietnam napadel Kambodžo. Na meji med obema državama so se začeli vojaški spopadi, ki jih je Kitajsko večkrat stopnjevala, da bi oslabilo moč Vietnama in ga prisilila k umiku iz Kambodže. Vietnam je razširil svoj vpliv tudi na Laos, kjer je podpiral njemu naklonjeno gibanje Patet Lao. Tako je tudi ta država prišla pod vpliv Vietnama. Vojaški spopadi in politične spremembe so tudi v Laosu sprožile tok beguncev.

Buren politični razvoj je prešla tudi Kambodža. Neodvisna je postala l. 1953. Norodom Sihanuk vodja države od l. 1960 je želel, da bi država ostala nevtralna. Vendar so notranja politična trenja in vplivi tudi iz Vietnama povzročili politične spremembe. L. 1970 je Sihanuka odstavil desničarski general Lon Nol, razglašena je bila Khmerska republika. Začeli so se spopadi med vladnimi četami in Rdečimi Khmeri. Ti so l. 1975 zasedli glavno mesto. V petletni vojni je padlo čez 100 000 ljudi. L. 1976 je država dobila ime Demokratična Kampučija in Rdeči Khmeri so prišli na oblast. Vladali so z nasiljem, zlasti nad pripadniki drugih narodov in padlo je veliko žrtev. L. 1978 so državo napadli Vietnamci in naslednje leto zasedli glavno mesto Phnom Penh in postavili sebi naklonjeno vlado. Razglašena je bila Ljudska republika Kampučija. Zopet so številni begunci zapustili domovino. Začel se je osvobodilni boj. Politično različne skupine so se združile v borbi proti Vietnamcem.

V začetku leta 1988 so potekali razgovori o umiku vietnamskih čet vendar brez uspeha. V drugi polovici tega leta se je del Vietnamcev umaknil, v celoti naj bi se vse vojaške sile umaknile do konca l. 1990. V l. 1989 je država zopet dobila ime Kambodža. Politične razmere še sedaj niso urejene. Vsa ta dogajanja so močno vplivala na demografsko podobo ter zelo prizadela gospodarske in družbene odnose v državi. Tako, da je prav v Kambodži najbolj pereče krizno žarišče cele JV Azije.

1. Petrovič, R., 1976, *Ekonomska geografija Azije, Avstralije i Okeanije. Beograd.*
2. Ulack, R., Pauer, G., 1989, *Atlas of Southeast*

- Asia. New York.
3. Der Fischer Weltalmanach 1989. Frankfurt am Main 1988.
 4. The World Almanac 1988. New York 1987.
 5. Demographic yearbook 1965. New York 1966.
 6. Demographic yearbook 1985. New York 1987.
 7. Calendario Atlante De Agostini 1989. Novarra 1988.

NARAVNI POGOJI V OZADJU ZGODOVINE IZRAELA

Ivan Gams

Pred ustanovitvijo izraelske države l. 1947 so vse njeno sedanje ozemlje in ves svet med obalo Sredozemlja in Jordanskim jarkom imenovali Palestina. To ime bomo uporabljali tudi tu.

Palestinsko ozemlje razpade v glavnem na štiri enote :

1. Obalna nižina ob Sredozemskem morju je med libanonsko in egiptovsko mejo dolga 187 km in do 20 km široka. Prevladujejo kvartarne naplavine in terciarni vododržni nekompaktni sedimenti. Podobno nižinski in mestoma naravno zamočvirjen je svet tudi v južni Galileji, ki povezuje severni konec Jordanskega jarka s Sebulonsko ravnino severno od gore Karmal oziroma Haife. Naokoli ločenih ravnin, od katerih je večja ob reki Kishon, prevladujejo v gričevju magmatiti.

2. Gorata Palestina kot južno nadaljevanje libanonskega gorovja. Vzhodno od Jordanskega jarka je hribovje oz. gorovje dolgo okoli 320 km. V severnem delu, v Galileji, je razkrojeno, južneje, v Samariji ter Judeji (ta imena so se uveljavila na Zahodu preko biblije, domačini imajo zanje drugačna imena) pa je sklenjeno gorstvo z bolj razčlenjenim in bolj padavinskim zahodnim ter bolj strmim in sušnejšim vzhodnim pobočjem. Vrhovi kolebajo med 800 in 1000 m in prehajajo v Judeji v planoto.

3. Negev oziroma južni puščavski Izrael je ob stiku z obalno ravnico na severovzhodu nižavje, večino pa je površje hribovito in planotasto.

4. Jordanski jarek je severni konec 6000 km dolgega tektonskega jarka Rdečega morja in Akabskega zaliva. Med Palestino in Jordanijo je v povprečju 12 km širok, s kvartarno ravnino na dnu, katere nadmorska višina je med 400 m nad morsko gladino pri izviri Jordana in 400 m pod morsko gladino okoli Mrtvega morja. Ker je letnih padavin premalo, so možna naselja le ob trajnih izviri v podgorju.

Novejše oaze je omogočilo izkoriščanje talne vode, ki pa je večidel preslana za namakanje in pitje.

Te shematske reliefne poteze je bilo potrebno navesti za razumevanje klime in vegetacije. Vzpetine dobijo več padavin, njihova letna količina pa pade od 1-2 m na gorovju Hermon in na Golanu na 660 mm v Jeruzalemu in 300 mm v južni Judeji. V južnem, puščavskem delu Izraela je pri Beer Shevi 200 in v Elatu ob Akabskem zalivu 20 mm letnih padavin. Te padavine padejo večinoma med novembrom in aprilom, z viškom med decembrom in marcem. Ker so tedaj dovolj visoke temperature za poljščine, je mogoče, ako je letnih padavin več kot 300-400 mm, pozimi in spomladi obdeloti zemljo brez namakanja. Približno s to mejo se tudi ujema južna meja naravne poraščenosti z drevjem in hosto. Ker je relativna vlaga na obalni ravnici večja (v letnem povprečju v Tel Avivu 73 %, v Eilatu med 28% avgusta in 46 % januarja), sega naravna vegetacija drevja dalje na jug, do bližnje Gaze. Južno od Judeje in vzhodno od nje je puščavska klima z redko, pozimi rastočo travo. Tu je bilo do tega stoletja območje nomadske živinoreje. Območje gozda in hoste pa je bilo prvotno domena stalne naselitve.

Točna razmejitev puščavske in gozdnate vegetacije ni znana. Zaradi prepustne podlage, kakršni so prevladujoči karbonati v palestinskem in jordanskem višavju, sta se prvotno polpuščava in puščava oazno vrivali med gozdnate predele, in obratno. V naši skici je ta meja vrisana shematsko, tudi na podlagi opazovanj med ekskurzijo ljubljanskega geografskega društva za prvomajske praznike l. 1989 (1). V pomoč so bili klimatski podatki iz knjig (2 in 3), od koder je tudi večina ostalih tu navedenih kvantitativnih podatkov.

Kot povzetek zgoraj navedenih naravnih razmer je konstatacija, da poteka čez Palestino meja med